

Шынында да, хэр қандай гөззаллық, сулыўлық инсан тәрәпинен дөрәтилетуғын болса, ол инсанды дүньяға келтириўши хэм тәрбиялаўшы ана екенлиги даўсыз! Демек, лирикалық қахарман өзи излеген ҳақыйқатлықты табады, дүньяда бәринен де ана сулыў деген жуўмақ жасайды, бул

шайырдың аналарға берген баҳасы, аналарға арнаған гимни деп ойлаймыз.

Жуўмақластырып айтқанда, шайыр Ө.Тәжимуратов ХХ әсир қарақалпақ поэзиясында өз орнына, өз ҳаўазына ийе талант ийеси болып табылады.

Пайдалылған әдебиятлар

1. Оразымбетов Қ. Қосық теориясы. Тошкент. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашириети. 2010.
2. Генжемуратов Б. Поэзия - бул илахий дүнья. «Әмиўдәрәя», 1991, № 2, 122-124-бетлер.
3. Оралбаева Ү. Лирикалық қахарман образы.// «Қарақалпақ әдебияты», №11(135), 2013, ноябрь.

РЕЗЮМЕ. Бу мақолада мусиқа ва қўшиқчилик санъати ҳақида сўз боради.

РЕЗЮМЕ. В этой статье говорится о развитии музыки и песенного творчество.

SUMMARY. In this article is spoken about development music and songs.

МУЗЫКА МӘДЕНИЯТЫ ХӘМ КӨРКЕМ ӨНЕР ТАРИЙХЫНДА ФОРТЕПИАНО САЗ ӘСБАБЫНЫҢ ӘХМИЙЕТИ

М.Б.Насыров – үлкен оқытыўшы

Өзбекстан мәмлекетлик көркем өнер хэм мәденият институты Нөкис филиалы

Таяныш сөзлери: қәлиплестириў, дөрәтиўшилиқ активлик, класс оқыўшылары, фортепиано пәни сабақлары.

Ключевые слова: формирование, творческая активность, школьники, уроки фортепиано.

Key words: formation, creative activity, older schoolchildren, piano lessons.

Дүнья музыка көркем өнери тараўы музыка арқалы өз-ара пикир алмасады, буған байланыслы журтымызда да хәўес қылса арзыйтуғын жұмысларды көремиз. Бүгинги күнде келешегимиз жасларға миллий идеологиямыз руўхында тәрбиялаў хэм де көркем өнер хэм көркем дөрәтиўшилиқ арқалы жаслардың руўхий дүньясын қәлиплестириў зәрүрли ўазыйпалардан бири есапланып, жас әўладты хэр тәрәплеме саў-саламат хэм бәркамал етип тәрбиялаў ушын искерлигимизди жаңа басқышқа көтериў кереклигин Өзбекстан Республикасы Президенти Ш. М. Мирзиёевтиң дерлик хэр бир сөзинде, хэр бир ушырасыўларында айтады. Жаслар руўхыяты, тәрбиясы, жетик қәниге таярлаў мәселеси зәрүрли болып есапланады, себеби руўхыятсыз унамлы жетискенликлерге ерисип болмайды. Тек ғана руўхий хэм билимлендириў дүньяға көз-қарасы беккем болған жаслар ғана келешекте күшли социал жәмийети жүзеге келеди. Хэр бир тараўда жоқары нәтийжелерге ерисиў, жаңа шыңларға жетисиў, Ўатанымыз гүллениўине мүнәсип үлес қосыў хэр биримиздиң муқаддес миннетимиз. Жур-

тымыздың музыкалық турмысы, оның өткен замандағы данқлы тарийхы ҳаққында сөз кеткенде “Устаз-Шәкирт” дәстүрлеринен еслеўимиз керек. Мине сондай қайырлы ислерди даўам еттириў мақсетинде билимлендириў тараўына, атап айтқанда, музыка көркем өнери тараўына жоқары итибар қаратылып атыр. Бәркамал әўладты тәрбиялаўда жаслардың дөрәтиўшилиқ қәбилетин өсириў, ғәрезсиз пикирлеў, илимий тәжирийбелерин раўажландырыў үлкен әхмийетке ийе. Руўхий байлық дегенде әлбетте, илим, мәденият, көркем өнер, әдебият, тарийхты түсинемиз.

Музыка мәденияты хэм көркем өнер тарийхында фортепиано саз әсбабының әхмийети ҳаққында сөз етсек. “Фортепиано” пәни барлық атқарыўшылық қәнигеликлери ушын улыўма кәсиплик пән есапланып, ол – “Музыка теориясы”, “Гармония”, “Сольфеджио”, “Музыкалық дөрәтпелерди талықлаў” сыяқлы хэм тағы да басқа пәнлер менен өз-ара тығыз байланыслы. Усы атап өткен пәнлерди өзлестирген қәниге де атқарыўшылық көнликпелери және де кең хэм

тереңірек билим алып, үйреніуге белгили бир дәрежеде әхмийетке ийе.

Хәр бир оқыушы оқыу процесінде түрли дәуірлерде жаратылған, хәр түрли жанр хәм усылларға тийисли болған фортепиано ушын музыкалық дәретпелер атқарыуы керек, усының менен бирге фортепиано техникасының барлық түрлерин өзлестириуи керек. Усының себебинен хәр бир семестрде аралық хәм де жуўмақлаушы рейтинг қадағалауы сынақлары ушын анық атқарыушылық программасы көрсетиледи. Мәлим бир шығарманы терең үйреніу, сол жанр хәм усылда жаратылған басқаша дәретпелер менен танысып шығыуды да нәзерде тутады. Фортепиано саз әсбабын өзлестириу ушын оқыу сабақлықлары, методикалық қолланбалары, китаптардан, оқытуудың алдыңғы хәм заманагәй усылларынан пайдаланыу, жаңа информация педагогикалық технологиялар, синтезаторлар, компьютер, интернеттен электрон материаллардан нәтижелі пайдаланыу, әмелде қолланыу зәрүр. Бунда шет ел алдыңғы педагогикалық технологиялар хәм нота әдебиятларынан өнімлі пайдаланады. Бул саз әсбаптың дәслепки әулады деп алатуғын болсақ клавиборд хәзирги фортепианоға уқсайды. XV әсирде Италияда клавесин, кейин спинет әсбаптары ойлап табылды.

“1709-жылы Флоренциялы уста Бартолемео Кристофори (Италия) фортепианоны ойлап тапты, оны грависембало сол пиано форте (нәзик хәм қопал дауыста атқарылатуғын клавишлы музыка әсбабы) деп аталған. Кейинірек музыка оқытуушылары Кристофор, Готлиб, Шретер, (Германия), Жан Мариус, Себастьян Эрар (Франция), Жон Брэдвуд (Англия) фортепианоны раўажландырыу менен шуғыланды”. [1. 293-294]

XVIII әсирде фортепиано сазы көпшиликке белгили бола баслады. В.А.Моцарт, Л.В.Бетховен, М.Клементи, Ф.Шопен, Р.Шуман, Ф.Лист сыяқлы композиторлар жеке соло хәм оркестр менен фортепиано ушын шығармалар жаза баслады. Фортепиано көп дауыслы болғаны ушын және де көпшиликке белгили болып, бир ўақыттың өзінде нама хәм гармонияның түрли регистрлардан пайдаланып атқарыу имканиятын берди. Талантлы атқарыушылар түрли көрик-таңлау, фестиваллар шөлкестиріп, фортепианоның айрықша имканиятларын көрсетти. Бул саз әсбап дәретилиуи жәхән музыка тарийхында үлкен жаңалық болды. Солардан, 1855-жылы Нью-Йорк

қаласындағы “Стейнвейн хәм уллары” фирмасы К.Г.Шрөтер, И.А.Зильберманн, И.А.Штайн, И. К. Цумпе, А.Беккерс, С.Эрар, Ю.Блютнер, Дж.Бринсид, Я.Беккер, Г.Лихтенталь, Шредер сыяқлы ойлап табыушыларды бирлестиріп заманагәй фортепиано моделин ислеп шығады. Концерт хәм камер роялының жаратылуы өзгеше бир жаңалықтардан бири болды. Әсте-ақырынлық пенен Германия, Россия, Чехиядағы музыка фирмалары музыка сазының көринисин, бийиклигин, реңин, орта (үшінши) педаль қойылуы сыяқлы өзгеріслер менен фортепиано хәм роялларды ислеп шықты.

Фортепиано - жоқары хәм орта арнаулы оқыу орынлары студент жасларының барлық қәнигеликтері ушын керекли саз әсбабы болып есапланады.

Фортепиано ([итальянша](#): *форте* - күшли хәм *пиано* - күшсиз, әстен) - роял фортепианоның улыўма атамасы болып есапланады, рояль көбинесе сахналарда атқарылады. Себеби, рояль қақпағы ашып қойылуы есабынан, музыкалық сестің қаттырақ шығып еситилиуине әхмийетли.

XVIII әсир басында Б.Кристофори ([Италия](#)), Ж.Мариус ([Франция](#)) хәм К.Г.Шрөтер ([Германия](#)) тәрәпинен ойлап табылған. Кейин фортепиано механизми хәм формасы А.Штейн, И.А.Штрейхер (Австрия), А.Беккерс (Лондон), С.Эрар (Париж) хәм басқа усталар тәрәпинен қурамаластырылған. Сес клавишларын басыу арқалы кийиз қапаланған ағаш шөккишлер менен сым тарларға урыу нәтижесінде пайда болады. Клавесин хәм клавибордтың динамикасы өзгеріушеңлиги (сәйкес, күшли фортеден әсте-ақырын пиано дәрежесине өтиу имканиятлары) менен парықланады (атамасы соннан келип шыққан). [2.]

Фортепиано ушын дәслепки шығармалар Вена классик ўәкиллери: И.Гайдн, В.А.Моцарт, Л.Бетховен хәм басқалар тәрәпинен дәретилген. Фортепиано өзинің атқарыу техникасы хәм көркемлик имканиятлары арқалы Европа көп дауыслы музыкасында тийкарғы жеке атқарыушы хәм үндеули (концертмейстер) саз сыпатында кең орын алған. И.С.Бахтың атағы хәм малика Шарлоттаның қызығыушылығы фортепиано әсбабына жәмийеттеги орнын табыуға жәрдем берди.

XIX-XX әсирлер даўамында Европа хәм Шығыс Америкада да раўажланып барды. Бул раўажланыу фортепианоның әхмийетин кең дәрежеде арттырды. Себеби, хәр қандай

шаңарақлар фортепиано эсбабын сатып алыу хэм бул сазда өзлери қатарында перзентлерин оқытыу имканиятларына ийе болды. Фортепиано сол қатарында басқа мәмлекет шөлкемлеринде кең тарқалды.

XVI-XVIII әсирлерде Европаның көплеген мәмлекетлеринде фортепиано көркем өнери жоқары дәрежеге көтерилген. Фортепиано атқарыушылар дәрәтпелери тек ғана жоқары илимий тәжирийбеде емес, бәлким күшли оркестр концерт дәрежелеринде атқарып келген. [3.] Хәр бир миллеттин материаллық раўажланыуы, қандайда бир дәўирге тийисли болыуына қарамастан, усы халықтың экономикалық, илим-пән, әдебиат тараўларында ерискен жетискенликлери менен беккем байланыслы. Хәр бир халықтың руўхый раўажланыуы болса, бәринен бұрын оның улыўма дүньялық мәдениятқа деген қосқан үлеси менен қәдирленеди. Әйне сол көз-қарастан өзбек, қарақалпақ хэм тағы басқа туўысқан халықлар, Орта Азия халықлары менен биргеликте, жәхән илим-пәни хэм мәдениатының раўажланыуына үлес қосып келмекте. Классикалық музыка көркем өнери жүдә бай хэм көп жанрлы есапланады. Әлбетте, халықлардың үрп-әдетлерине тийкарланған музыкалық мәдениаты турмыс тәризине айланған болып, турақлы даўам етип келген. Дүнья музыка саз эсбаплары арасында жүдә қолайлы, универсал хэм мүмкиншилиги бай музыка саз эсбабы - фортепиано болып табылады. «Соны жақсы түсинип алыу керек» - деп жазған еди Г.Г.Нейгауз, - музыканы хэм музыка саўатын үйрениу улыўма мәдений жумыс болып, бунда фортепиано ең жақсы, теңи жоқ қурал болып есапланады. Тилди, жәмийет ҳаққындағы пәнди, математика, тарийх, тәбияттануы хэм басқаларды үйрениуде материаллық база хэм мәденият хәр бир инсан ушын мәжбүрий болып табылады. «Маған қалса, орта мектепте фортепиано арқалы мәжбүрий музыка тәлимин енгизер едим». [4.] Музыка саз эсбабын шертиу, бул жумысты, хәттеки балалар үйренип шерте билиуи де дәретиушилик искерлик болып табылады. Ол атқарыушыдан тек арнаўлы бир көнликпе илимий тәжирийбелерди емес, бәлким активликти, мақсетке умтылыуды, дыққат итибарлылықты хэм дәретиушиликти талап етеди.

Музыка атқарыушылығы балаларда бәркамаллыққа ерисиу, сулыўлықты түсинип жетиу қызығыушылығын пайда етеди. Музыка шығармасындағы көркем образлар болса оларда эстетикалық сезимди өзлестиреди,

оларға барлық инсаний кеширмелерин жақсылау, түсиниуде жәрдем береді. Оқыушылар хәр қыйлы музыка дәрәтпелери үстинде ислеуде арнаўлы бир дүньяға көз-қарасларында сәўлеленген турмыста жасау мүмкиншилигине ийе болады. Сол кеширмелер менен бирге белгили руўхый-эстетикалық түсиниклер да пайда болады. Б.М.Тепловтың пикиринше-көркем тәрбияда яғный сонысы да зәрүрлиги, бир көркем өнердеги «жумыслар» көркем өнердин басқа түрлериндеги көркем қәбилетлердин қәлиплесиуине үлкен жәрдем бериуи мүмкин. Оқытыушы хэм оқыушыларды көркем билимлер қанша көп болса, олар хәр түрли, көркем өнер шығармасындағы образларды сонша толық хэм терең түсиниулері хэм билиулері мүмкин. Көркем өнер менен тиккелей әмелий шуғылланыудың өзи де күтә үлкен тәрбиялық әхмийетке ийе болады. Атқарып атырған образларға хэм олар арқалы ўақыялардағы хәдийселерге, сезим хэм кеширмелерге эстетикалық мүнәсибет, оқыушыларды эстетикалық тәрбиялаудың ең тиккелей хэм актив жолы болып табылады. Жоқары оқыу журтындағы тәлим хэм тәрбия, заман талаптарға жуўап беретугын хэм әмелий искерликти баслаудан-ақ, оның табыслы болыуын тәмийинлейтуғын сапаларға ийе болған қәнигелерди жетистириуи керек.

Тарийхқа нәзер тасласақ, фортепиано көркем өнери классицизм дәўиринде пайда болып, қәлиплесе баслаған хэм фортепиано эсбабы жаратылған. И.С.Бах хэм оның шәкиртлери клавир музыкасы ушын биринши үлгилерди жаратты. Гайдн, Моцарт, Бетховенлардың фортепиано атқарылыуы бул саз эсбабтың кең тарқалып барыуында зәрүрли орын тутты. Лондон хэм Вена мектеплери қәлиплести. Клементи хэм Гуммел атқарыушылығының гүллениуи, өз гезегинде Париж мектеби де пайда болып, Калкбренер хэм Талберг дәретиушилик үлгилери тарқалды. Соның менен бирге, Черни атқарыушылық укыбы мектеп қәлиплести хэм бүгинги күнде де бул үлгилер фортепиано атқарыушылығының тийкарғы мектеби есапланады.

Романтизм дәўиринде де фортепиано атқарыушылық өнери және де гүллене баслады. Австрия хэм Германия романтизмине Европаның барлық дәретиушилери ерисе баслайды. Шуберт, Вебер, Мендельсон, Шуман сыяқлылардың фортепиано атқарыушылығы мәдениаты тарийхына айланды. Шопен хэм Лист - атқарыушы хэм

педагог сыпатында дүньяға танылды. Олардың фортепиано атқарыўшылығынан үлгилер дүньяның ең шебер сазенделери репертуарларынан орын алды. Музыка оқытыўшысының курамалы кәсиби бир неше музыка қәнигеликлерин өз ишине алады. Педагогикалық теорияны, тәжирийбелерди анализ ислемай, заманагөй оқытыўшы таярлаўдағы бар болған әмелиятты анализлемей хәм улыўмаластырмай, бул тараў оқытыўшысының көринисин терең сәўлелендирип болмайды.

Қәнигеге қойылатуғын талаптардың арнаўлы бир системасы сыпатында, болажақ музыка оқытыўшы инсанды қәлиплестириўдиң бағдарламасы хәм жолларын жетилистириў имканиятын береді. Жоқары оқыў орынлары, орта арнаўлы, музыка мектеп хәм улыўма билим бериў мектептеринде музыка оқытыўшының тийкаргы мақсети - оқыўшыларды көркем хәм этика-эстетикалық тәрбиялаў, оларда музыка мәдениатын структурасын табыў арқалы инсан руўхый қәлиплестириўден ибарат есапланады. Сол себепли де музыка тәрбиясы жас әўладты уйқаслықта кәмал таптырыўдың зәрүрли факторы есапланады.

Музыка менен шуғылланыў көркем өнерди түсинип жетиў искерлиги болып, бир қатар факторларды өз ишине алады. Ол идеологиялық пикирди өзлестиреди, инсандағы қызығыўшылықтардың психологиялық мақсети хәм бағдарларын белгилейди, социаллық кейпийтты пайда етеди. Балалар музыканы түсиниўи ушын музыка тилиниң руўхый хәм форма жасаўы қәсийетлерин билиўлери, арнаўлы бир дәрежеде раўажланған музыкалық (сес бәлентлиги, тембри, музыканың гармониялық, динамикалық қәсийетлерин тусинип жетиў, лад хәм ритмди сезиў, музыканы еслеп қалыў) б қәбилетке музыканы түсиниў хәм атқарыўшылық илимий тәжирийбелерине ийе болыў жумыслары зәрүр. Музыка оқытыўшысының искерлиги тек музыка сабақлары өтиўи менен шегараланбайды. Оның ўазыйпасына музыка кешелери хәм таңлаўларды таярлаў хәм өткерийў, материаллық саяхатлар шөлкемлестириў, музыка хәм театр тараўларыдағы жаңалықлар менен оқыўшыларды үзликсиз таныстырып барыў сыяқлы искерлик жумыслар киреди.

1. Тәлим-тәрбия процесиниң барлық бөлимлерин белгилеў: шөлкемлестирилген-мазмунлы жумыс (музыка бойынша тәлим хәм тәрбия жумысларын мазмунын таңлаў)

2. Тәлим - тәрбия процесинде оқытыўшының оқыўшылар менен байланысы, жәмийетшилик менен өз-ара бирлиги.

3. Тәлим-тәрбия процесиниң режесин әмелге асырыўға тийисли шөлкемлестирилген жумыслар (ўазыйпаларды анық баянлаў, оқыўшылар искерлигин хәм тәлим тәрбия процесиниң басқа формаларын шөлкемлестириў)

4. Хәр бир оқыўшының үзликсиз өсип барыўы хәм жәмәттиң раўажланыўын алдыннан көре билиў, ул-қызларды улыўма (хәм де музыкалық) кәмал таптырыў ўазыйпаларын белгилеў хәм избе-из әмелге асырыў.

5. Оқыўшыларда жәмийетлик әҳмийетке ийе қәдириятлардың арнаўлы бир системасын, мүтәжлик, қызығыўшылық, көз-қарасты қәлиплестириўге, искерлик хәм дүньяға көз-қарасы.

6. Педагогикалық искерлик оқытыўшыдан төмендегилерди талап етеди:

а) оқыўшылардың қәбилетлерин музыкаға қызығыўшылықтарын, музыкалық билимлерин, олардағы дәретиўшилик көнликпе хәм илимий тәжирийбелерди өзлестириўлери динамикасын үйрениў;

б) оқытыў усылларын үйрениў, нәтийжели усылларды хәм де оларды жетискенликлерин қолланыў шараятларын анықлаў;

в) методик қолланбалар хәм изертлеўлерди үйрениў (оларды сын, анализлеў, баҳалаў);

г) өзиниң хәм басқа оқытыўшылардың унамлы хәм де унамсыз тәжирийбелерин анализ етиў, жумыстың нәтийжели усыллары хәм формаларын улыўмаластырыў хәм де олардан өз әмелияттында пайдаланыў;

д) үзликсиз түрде педагогикалық бақлаўлар хәм тәжирийбелер өткерийў. Музыка оқытыўшыға зәрүр болған уқыпты, жетискенликлерди өзлестириў ушын оқытыўшылық, артистлик хәм музыкант қәбилетлери уйқаслықта болыўы зәрүр.

Дүнья музыка мәдениаты хәм Өзбекстан, Қарақалпақстан музыка мәдениаты, сол орында ең жетилискен тарийхый түбирлерине ийе болған халық музыкалары хәм де музыка билиминиң раўажланыўы, оның айырым тараўлары, жанрлары, музыканы тәлим-тәрбиялық тәрәплери көрсетилген көплеген илимий изертлеўлерди көремиз. Әмелдеги тәлим системасының барлық буўынлары ушын сабақлықлардың жаңа формалары жаратылды хәм оларды үзликсиз түрде жетилистириў жумыслары избе-излик пенен даўам етип атыр.

Музыка тәлими процесинде халқымыздың миллий қәдириятлары, үрп-әдетлери, дәстүрлери, миллий музыка мийраслары хәм қосықларынан кең пайдаланыўымыз зәрүр. Жасларды этикалық хәм эстетикалық рухта тәрбиялаўда халық музыка мәдениатынан пайдаланыўымыз зәрүр екенлигин әне усының менен түсиндирме бериўимиз мүмкин, халық тарийхын ҳәрекетлендириўши күш болып табылады, көркем өнердиң барлық түрлерин, сондай-ақ музыка көркем өнерин де тәмийинлейтуғын турмыстағы даналықтың,

етикалық жанлы дереги болып табылады. Солай екен, музыка тәлиминиң жаңа принциплерин, сабақ усылларын ислеп шығыўда халық қосықларына айрықша итибар қаратыў керек. Биз Өзбекстан хәм Қарақалпақстанда исленген дәслепки музыка сарайларын олардың усылларын, жағдайын үйрениў менен бир ўақыттың өзинде гәрезсиз халқымыздың музыка тәлиминиң раўажланыўын үйрениўимиз және оны раўажландырыўдың жаңа усыл хәм қуралларынан үнемли пайдаланыўымыз керек деп ойлайман.

Пайдаланылған әдебиятлар

1. Воспитание пианиста в детской музыкальной школе / под ред. Б.Е. Милича. – К.: Мистецтво, 1964. – 220 с.
2. Милич Б. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ / Б. Милич. – К.: Музична Україна, 1982. – 86 с.
3. Щапов А.П. Фортепианный урок в музыкальной школе и училище / А.П. Щапов. – М.: Классика – XXI, 2001. – 176 с.
4. Маклыгин А.Л. Импровизируем на фортепиано. Фактурные рисунки: учеб. пособие для музыкальной школы / А.Л. Маклыгин. – М.: Престо, 1999. Вып. 2. – 32 с.

РЕЗЮМЕ. Фортепиано пәни сабақларында мектеп оқыўшыларының дәретиўшилиқ активлигин қәлиплестириў методлары, усыллары хәм формалары көрип шығылады. Әсбапта атқарыўшылықты үйрениўдиң дәретиўшилиқ процеси оқыўшылардың билим алыў қызығыўшылықлары хәм мүтәжликлерин есапқа алған ҳалда әмелге асырылыўы, жеке шахстың айрықшалығына, оның дәретиўшилиқ қәбилетлерине, атқарыўшылықтың техникалық көнликпелерин раўажландырыў дәрежесине, топланған атқарыўшылық тәжирийбесине, тезаурусына қарай моделлестирилиўи айтылады.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются методы, приёмы и формы формирования творческой активности школьников на уроках фортепиано в детской музыкальной школе. Подчёркивается, что творческий процесс обучения игре на инструменте осуществляется с учётом познавательных интересов и потребностей обучающихся, моделируется в зависимости от индивидуальности личности, её творческих способностей, уровня развития технических навыков игры, накопленного исполнительского опыта, тезауруса.

SUMMARY. The article discusses the methods, techniques and forms of the formation of creative activity in older schoolchildren in piano lessons at a children's music school. It is emphasized that the creative process of learning to play the instrument is carried out taking into account the cognitive interests and needs of students, is modeled depending on the personality of the person, her creative abilities, level of development of technical skills of the game, accumulated performing experience, thesaurus.